

CÁC NỘI DUNG QUẢN LÝ XÂY DỰNG VĂN HÓA NHÀ TRƯỜNG Ở CÁC TRƯỜNG TRUNG HỌC PHỔ THÔNG

Lương Thị Mỹ Thuý

Học viên cao học QLGD - Đại học Huế

Email: mythuylhai77@gmail.com

Tóm tắt: Văn hóa nhà trường là một tập hợp các chuẩn mực, giá trị, niềm tin và hành vi ứng xử đặc trưng của một trường học tạo nên sự khác biệt với các tổ chức khác. Văn hoá nhà trường là yếu tố quan trọng để rèn luyện nhân cách và giáo dục thế hệ trẻ trở thành những con người sống có lý tưởng tốt đẹp, có nhân cách tốt, có tri thức để trở thành những công dân tốt, đóng góp vào sự nghiệp xây dựng đất nước. Nội dung cơ bản của công tác quản lý xây dựng văn hóa nhà trường bao gồm việc lập kế hoạch, tổ chức thực hiện kế hoạch xây dựng văn hóa nhà trường, chỉ đạo việc thực hiện và kiểm tra, đánh giá hoạt động xây dựng văn hóa nhà trường. Trong công tác quản lý xây dựng văn hoá nhà trường, người Hiệu trưởng có vai trò đặc biệt quan trọng đối với việc định hình và phát triển văn hóa nhà trường.

Từ khóa: khoa học quản lý, Văn hóa nhà trường, trung học phổ thông

Nhận bài: 26/06/2022; Phản biện: 02/07/2022; Duyệt đăng: 04/07/2022.

1. Đặt vấn đề

Xây dựng văn hóa (VH) luôn là nhiệm vụ quan trọng hàng đầu đối với mọi quốc gia, VH giúp cho mọi quốc gia phát triển tích cực và bền vững. Trong văn kiện của Đại hội VIII của Đảng xác định “Phát triển con người toàn diện và xây dựng nền văn hóa Việt Nam tiên tiến, đậm đà bản sắc dân tộc để văn hóa thực sự trở thành sức mạnh nội sinh, động lực phát triển đất nước và bảo vệ Tổ quốc”.

Văn hóa nhà trường (VHNT) là một bộ phận của VH nói chung. VHNT là một tập hợp các chuẩn mực, các giá trị, niềm tin và hành vi ứng xử đặc trưng của một trường học tạo nên sự khác biệt với các tổ chức khác. VHNT là yếu tố quan trọng để rèn luyện nhân cách và giáo dục (GD) thế hệ trẻ - những chủ nhân tương lai của đất nước trở thành những con người sống có hoài bão, có lý tưởng tốt đẹp, có nhân cách tốt, có tri thức để trở thành những công dân tốt, đóng góp vào sự nghiệp xây dựng đất nước. Nhà trường trung học phổ thông (THPT), với nhiệm vụ chính trị trọng tâm là dạy chữ và truyền thụ kiến thức, mặt khác còn đảm nhận trọng trách là GD và phát triển toàn diện nhân cách cho người học. Trong đó, công tác xây dựng VHNT được xem là một trong những biện pháp hữu hiệu để thực hiện nhiệm vụ này. Vì vậy vấn đề xây dựng VHNT luôn mang tính cấp bách và thiết thực đối với từng nhà trường. Xây dựng VHNT được xem là một trong những biện pháp để nâng cao chất lượng GD cho các nhà trường. Nhà trường có môi trường VH tốt chất lượng đào tạo sẽ cao, có sự phát triển bền vững, có uy tín trong cộng đồng và xã hội.

2. Nội dung quản lý xây dựng văn hóa nhà trường ở các trường trung học phổ thông

2.1. Lập kế hoạch xây dựng văn hoá nhà trường

Lập kế hoạch quản lý (QL) xây dựng VHNT bao gồm việc xác định mục tiêu, chương trình hành động và phương thức thích hợp để triển khai các hoạt động xây dựng VHNT. Sản phẩm của quá trình lập kế hoạch là các bản kế hoạch - đó là dự định của nhà QL cho công việc tương lai về mục tiêu, nội dung, phương thức QL và các nguồn lực để đạt được mục tiêu. Việc lập kế hoạch xây dựng VHNT là một trong những nhiệm vụ trung tâm của người Hiệu trưởng ở các trường. Do vậy, trong định hướng chiến lược phát triển của nhà trường người Hiệu trưởng phải biết lập kế hoạch để thực hiện công tác QL xây dựng VHNT.

Lập kế hoạch phát huy những nội dung phù hợp của VHNT là việc phát huy các giá trị văn hóa vật chất và tinh thần mà nhà trường đã có. Những giá trị này vẫn còn phù hợp với việc xây dựng văn hóa trong thời điểm hiện tại của nhà trường, phù hợp với yêu cầu GD của đất nước, phù hợp với văn hóa dân tộc. Việc lập kế hoạch xây dựng VHNT phải chú trọng vào các vấn đề sau: Kế hoạch xây dựng VHNT qua việc phát huy những nội dung phù hợp được tích hợp vào kế hoạch chung của nhà trường; Kế hoạch bao quát hết các nội dung phù hợp cần phát huy trong việc xây dựng VHNT; Kế hoạch chỉ rõ các mốc thời gian, các nội dung chính cần phát huy để xây dựng VHNT; Xây dựng kế hoạch tuyên truyền về những nội dung cần phát huy trong xây dựng VHNT; Xây dựng kế hoạch tập huấn cho GV và cán bộ nhà trường về những nội dung cần phát huy trong xây dựng VHNT; Xây dựng kế hoạch tập huấn kỹ năng lôi cuốn các lực lượng khác ở địa phương tham gia vào việc phát huy những nội dung phù hợp trong xây dựng VHNT. Xây dựng kế hoạch phối hợp với cha mẹ học

sinh trong việc phát huy những nội dung phù hợp của xây dựng VHNT; Xây dựng kế hoạch kiểm tra, thanh tra về việc phát huy những nội dung phù hợp của xây dựng VHNT.

Bên cạnh việc lập kế hoạch phát huy những nội dung phù hợp của văn hóa nhà trường thì Hiệu trưởng nhà trường cần lập kế hoạch xây dựng những nội dung mới của VHNT để thực hiện mục tiêu của hoạt động đào tạo, mục tiêu xây dựng văn hóa của nhà trường.

2.2. Tổ chức lựa chọn nội dung và hình thức xây dựng văn hoá nhà trường

Bên cạnh việc lập kế hoạch xây dựng VHNT ở các trường THPT thì người Hiệu trưởng cần chú trọng trong việc lựa chọn các nội dung và hình thức phù hợp. Do vậy, người Hiệu trưởng phải triển khai tổ chức thành lập ban tổ chức để cùng nhau bàn luận và quyết định lựa chọn các nội dung và hình thức xây dựng VHNT phù hợp với bối cảnh, đặc điểm và tính đặc thù của nhà trường mà mình phụ trách. Các công việc cụ thể mà mỗi người Hiệu trưởng trong tổ chức lựa chọn nội dung và hình thức xây dựng VHNT như sau:

- *Tổ chức lựa chọn những nội dung và hình thức phù hợp của VHNT thể hiện ở các hoạt động cụ thể sau:* Hiệu trưởng thành lập các bộ phận của nhà trường chịu trách nhiệm chính trong việc lựa chọn những nội dung và hình thức phù hợp của VHNT; Hiệu trưởng huy động tất cả GV và cán bộ nhà trường tham gia vào việc lựa chọn những nội dung và hình thức phù hợp của VHNT; Hiệu trưởng huy động tối đa nỗ lực của các GV chủ nhiệm, GV tổng phụ trách trong việc lựa chọn những nội dung và hình thức phù hợp của VHNT; Hiệu trưởng huy động tối đa sự tham gia của các tổ chức XH tại địa phương trong việc lựa chọn những nội dung và hình thức phù hợp của VHNT...

- *Tổ chức lựa chọn các nội dung VHNT mới của nhà trường thông qua các công việc cụ thể sau:* Hiệu trưởng thành lập các bộ phận của nhà trường chịu trách nhiệm chính trong việc lựa chọn những nội dung mới của VHNT. Hiệu trưởng huy động tất cả GV và cán bộ nhà trường tham gia vào việc lựa chọn những nội dung mới của VHNT. Hiệu trưởng huy động tối đa nỗ lực của các GV chủ nhiệm, GV tổng phụ trách trong việc lựa chọn những nội dung mới của văn hóa nhà trường. Hiệu trưởng chỉ đạo nhằm nâng cao vai trò của các tổ chức chính trị - XH trong trường trong việc lựa chọn những nội dung mới của văn hóa nhà trường. Hiệu trưởng chỉ đạo nhằm huy động tối đa sự tham gia của các tổ chức XH tại địa phương trong việc lựa chọn những nội dung mới của VHNT,...

2.3. Chỉ đạo việc phối hợp các lực lượng tham gia xây dựng văn hoá nhà trường

Xây dựng VHNT ở các trường THPT cần có sự tham gia của nhiều lực lượng. Mỗi lực lượng sẽ có một vai trò

nhất định trong việc tạo ra các giá trị VH đặc sắc của nhà trường. Công tác này chỉ đạt hiệu quả khi có sự điều phối, dẫn dắt của Ban giám hiệu nhà trường. Do vậy, sự chỉ đạo để phối hợp các lực lượng tham gia xây dựng VHNT là một trong những công việc quan trọng của nhà QL ở trường THPT.

Chỉ đạo thực hiện xây dựng VHNT được thể hiện rõ nét ở việc các lực lượng phối hợp với nhau một cách ăn ý, nhịp nhàng, đồng thuận trong tất cả các khâu của hoạt động này. Chỉ đạo việc phối hợp các lực lượng nhằm phát huy vai trò của các lực lượng trong và ngoài nhà trường, từ đó tạo ra sự đồng thuận khi quyết định các lựa chọn về sứ mạng, tầm nhìn, các giá trị cốt lõi... cũng như việc lựa chọn các nội dung, hình thức, tạo dựng cơ sở vật chất, không gian, cảnh quan, bộ quy tắc trong ứng xử của nhà trường. Chỉ đạo việc phối hợp các lực lượng là để chỉ rõ vai trò, trách nhiệm cũng như phân công các công việc cụ thể cho mỗi lực lượng tham gia trong quá trình xây dựng VHNT. Đây là công việc thể hiện tính khoa học trong QL của người QL, khai thác và sử dụng hợp lý sức mạnh, cách làm việc khoa học của các lực lượng trong và ngoài nhà trường. Chỉ đạo việc phối hợp các lực lượng tham gia xây dựng VHNT ở các trường THPT cũng chính là quá trình người QL đang thực hiện chức năng QL của mình. Sự thành công hay thất bại của công tác này sẽ được thể hiện rõ nét ở quá trình người Hiệu trưởng chỉ đạo để các lực lượng phối hợp tốt với nhau trong quá trình thực hiện các công việc để xây dựng VHNT.

2.4. Kiểm tra, đánh giá việc xây dựng văn hoá nhà trường

Trong xây dựng VHNT ở các trường THPT không thể không chú trọng việc kiểm tra, đánh giá. Bởi lẽ đây được xem là khâu cuối cùng trong chức năng QL của người QL. Kiểm tra, đánh giá để phát hiện những thuận lợi, những khó khăn, bất cập và tìm ra các nguyên nhân dẫn đến thực trạng, từ đó có những biện pháp và cách khắc phục kịp thời. Căn cứ vào thời gian kiểm tra có thể phân loại các loại hình kiểm tra hoạt động xây dựng VHNT ở các nhà trường: kiểm tra trước khi thực hiện kế hoạch, kiểm tra trong quá trình thực hiện kế hoạch, kiểm tra sau khi hoàn thành kế hoạch.

Hoạt động kiểm tra, đánh giá trong xây dựng VHNT cũng được thể hiện qua 2 hình thức sau:

- Kiểm tra, đánh giá việc phát huy những nội dung phù hợp trong xây dựng VHNT các công việc cụ thể mà người Hiệu trưởng cần thực hiện là: Hiệu trưởng tổ chức kiểm tra tiến độ thực hiện kế hoạch phát huy những nội dung phù hợp trong xây dựng VHNT; Hiệu trưởng tổ chức kiểm tra việc phối hợp các lực lượng trong phát huy những nội dung phù hợp trong xây dựng văn hóa nhà trường; Hiệu trưởng tổ chức kiểm tra, đánh giá kết quả về phát huy những nội dung phù hợp trong xây dựng

VHNT; Hiệu trưởng tổ chức kiểm tra việc sử dụng các nguồn lực nhằm phát huy những nội dung phù hợp trong xây dựng VHNT; Hiệu trưởng tổ chức báo cáo kết quả kiểm tra, rút kinh nghiệm về phát huy những nội dung phù hợp trong xây dựng VHNT,...

- Kiểm tra, đánh giá nhằm xây dựng những nội dung mới của VHNT các công việc cụ thể của người Hiệu trưởng cần triển khai là: Hiệu trưởng tổ chức kiểm tra tiến độ thực hiện kế hoạch xây dựng những nội dung mới của VHNT; Kiểm tra việc phối hợp các lực lượng trong và ngoài nhà trường nhằm xây dựng những nội dung mới của VHNT; Kiểm tra, đánh giá kết quả về xây dựng những nội dung mới của VHNT; Kiểm tra việc sử dụng các nguồn lực xây dựng những nội dung mới của VHNT.

Hiệu trưởng tổ chức báo cáo kết quả kiểm tra, rút kinh nghiệm về xây dựng những nội dung mới của VHNT.

3. Kết luận

VHNT có vai trò rất lớn trong việc giúp HS được học tập và rèn luyện trong một môi trường thuận lợi, góp phần hoàn thiện nhân cách cho các em. VHNT lãnh mạnh tạo uy tín và thương hiệu, tạo động lực làm việc và ý thức sẵn sàng cống hiến của mọi thành viên trong nhà trường. Nội dung cơ bản của công tác QL xây dựng VHNT bao gồm việc lập kế hoạch, tổ chức thực hiện kế hoạch

xây dựng VHNT, chỉ đạo việc thực hiện và kiểm tra, đánh giá hoạt động xây dựng VHNT. Trong đó, người Hiệu trưởng có vai trò đặc biệt quan trọng đối với việc định hình và phát triển VHNT. Xây dựng VHNT tích cực, lành mạnh thực chất là xây dựng các giá trị cốt lõi, bền vững của một nhà trường bao gồm: nền nếp, trật tự, kỷ cương, nội quy, cảnh quan sư phạm, các mối quan hệ giữa các thành viên trong và ngoài nhà trường,... Đây không chỉ là nhiệm vụ của các thành viên trong nhà trường mà còn là ý thức trách nhiệm toàn xã hội, trong đó nòng cốt là vai trò của Hiệu trưởng - người đứng đầu nhà trường. Có như vậy, việc xây dựng VHNT mới trở thành động lực cho sự phát triển và trường tồn của các giá trị VH cốt lõi của nhà trường, góp phần thực hiện thắng lợi các mục tiêu GD đã đề ra. □

Tài liệu tham khảo

- [1]. Vũ Dũng, Phùng Đình Mẫn (2007), *Tâm lý học quản lý*, NXB Giáo dục, Hà Nội.
- [2]. Trần Kiểm (2002), *Khoa học quản lý nhà trường phổ thông*, NXB Giáo dục, Hà Nội.
- [3]. Thái Văn Thành (2007), *Quản lý giáo dục và quản lý nhà trường*, NXB Đại học Huế, Thừa Thiên Huế.
- [4]. Đảng Cộng sản Việt Nam (2021), *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XIII*, NXB Chính trị Quốc gia - Sự thật, Hà Nội.

The contents of managing and building school culture in the high schools

Luong Thi My Thuy

Educational Management Postgraduate, Hue University

Email: mythuyhai77@gmail.com

Abstract: School culture is a set of norms, values, beliefs and behaviors that characterizes a school apart from other organizations. School culture is an important factor for personality training and educating the young generation to become the people with good ideals, good character, and knowledge to become good citizens, contributing to the cause of nation building. The basic contents of the school culture construction management include planning, organizing the implementing the school culture building plan, directing the implementation, and inspecting and evaluating the school culture construction activities. In the management of building school culture, the principal has a particularly important role in shaping and developing school culture.

Keywords: Management science, school culture, high school.